

ALI BODO RES UNIČILI VRTAŠKO PLANINO?

SMUČIŠČE V TRIGLAVSKEM PARKU?

JOŽE BIŠČAK

V času, ko slovensko javnost, posebno planince in naravovarstvenike, še vedno razburja samovoljni poseg planiškega organizacijskega komiteja, ki je za potrebe svetovnega prvenstva v smučarskih poletih v dolini pod Poncami na območju neokrnjene narave zgradil 400 metrov dolgo cesto in praktično biološko in fizično uničil ta del, se utegne zgoditi, da bomo v imenu »podjetništva« in »liberalizma« ostali še brez enega od najlepših in najbolj ohranjenih osrednjih delov Triglavskega narodnega parka — Vrtaške planine. Nekateri Mojstrančani bi namreč tam radi zgradili visokogorsko smučišče, pri tem pa imajo delno podporo tako v Državnem svetu kot tudi v Državnem zboru, saj je že vložen predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o Triglavskem narodnem parku. Spremembe predvidevajo premik severne meje parka tako, da Vrtaška planina ne bi bila več varovano območje.

POBUDA DRŽAVNEMU ZBORU

Že 17. januarja je državni svetnik **Jože Resman** predsedniku Državnega sveta Republike Slovenije **dr. Ivanu Kristanu** poslal pobudo, naj ministrstvo za okolje in prostor in ministrstvo za kulturo presodita in pripravita ustrezno gradivo oziroma dokumentacijo, na podlagi katere bi kasneje Državni zbor kot zakonodajno telo izdal soglasje za graditev dveh štirisedežnic in treh vlečnic na območju Vrtaškega vrha, Njivic in Votlega Slemenca ter za ureditev smučišča na tamkajšnjih pašnikih. Pri tem se je državni svetnik skliceval na 14. člen zakona o

Triglavskem narodnem parku, ki predvideva izjemno dovoljenje Državnega zbora za gradnjo smučarskih naprav na strogo varovanem območju.

Tako iz ministrstva za okolje in prostor kot iz ministrstva za kulturo je prišel negativen odgovor. Svetovalec vlade pri ministrstvu za okolje in prostor **Tomaž M. Jeglič** je v odgovoru 13. aprila zapisal, da je sicer res možno izjemno soglasje Državnega zbora, vendar to še ne pomeni, da je dovoljenje za poseg v prostor že izdano.

»Če bi za ureditev smučišča na Vrtaški planini Državni zbor dal soglasje, bi se tako soglasje štelo le kot eden izmed obvezno izpolnjenih pogojev, ki morajo biti pred izdajo dovoljenja izpolnjeni po veljavnih predpisih o urejanju prostora in graditvi. Pogoji, ki bi morali biti izpolnjeni pred izdajo kakršnegakoli dovoljenja za tak poseg v prostor narodnega parka, so namreč poleg navedenega soglasja Državnega zbora RS še skladnost predlaganega posega s prostorskimi sestavinami planskih aktov (dolgoročnega in srednjeročnega družbenega plana) prizadete občine in Republike Slovenije, skladnost s prostorskim izvedbenim aktom, ki urbanistično ureja območje narodnega parka (občinski odlok o prostorskih ureditvenih pogojih za območje TNP) ter izpolnjevanje drugih pogojev po določbah zakona o urejanju naselij in drugih posegov v prostor ter drugih predpisov, ki se nanašajo na posege v prostor oziroma graditev ter varovanje okolja. Pred izdajo lokacijskega dovoljenja pa bi moral investitor priložiti tudi dokazilo, da je upravičen razpolagati s celotnim zemljiščem, na katerem bi na-

meraval urediti smučišča ali drugače posegati v prostor,« so na ministrstvu za okolje in prostor še zapisali v svojem odgovoru in dodali, da o pobudi ne morejo presojati, saj državni svetnik Jože Resman ni poskrbel za nikakršno gradivo, niti ni iz njegove pobude razvidno, kdo bi bil investitor.

MNENJE DVEH MINISTRSTEV

Oglasilo se je tudi ministrstvo za kulturo s stališčem: »Gradnja smučarskega središča Vrtaška planina v osrednjem območju Triglavskega narodnega parka je nesprejemljiva, zato odločno nasprotujemo izdaji izjemnega soglasja po 14. členu zakona o Triglavskem narodnem parku.«

V utemeljitvi, ki jo je podpisal minister **Sergij Pelhan**, je zapisano, da ne samo ožje, temveč tudi širše območje Vrtaške planine »izpolnjuje vse pogoje najstrožjega varstvenega režima narodnega parka. Zaradi tega je tudi v celoti vključeno v njegovo osrednje območje. Še več — ta del predstavlja enega od najpomembnejših predelov narodnega parka, o čemer je tako stroka kakor tudi širša javnost imela izoblikovan odnos že dolga desetletja pred sprejemom zakona o njem. Območje Martuljkove gorske skupine, kamor v širšem pogledu sodi tudi Vrtaška planina, je namreč bilo že leta 1949 zavarovano v sklopu naravnega rezervata.« Nekaj dni po odgovoru ministrstev (in najbrž ne gre za naključje) je državnozborni poslanec **Štefan Matuš** vložil v proceduro predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o Triglavskem narodnem parku. Spremembe

predvidevajo premik severne meje parka tako, da Vrtaška planina ne bi bila več varovano območje. Pravzaprav gre za prehiteno po desni, če tej taktični potezi lahko tako rečemo. Vrsta dovoljenj in soglasij namreč na območju, ki ni več varovano, odpade. Povedano drugače: potem ko Vrtaška planina ne bi več spadala v TNP oziroma ne bi bila več del Triglavskega narodnega parka, skoraj ne bi bilo ovire in sile, ki bi ustavila namere podjetnih in preveč liberalnih Mojstrančanov.

Štefan Matuš je v obrazložitvi predlaganih sprememb zapisal, da je bila Mojstrana nekdanj pomembno turistično središče in bilo bi »neopravičljivo, da bi postali le od proračunskih dotacij odvisna lokalna skupnost. Smo pripravljeni storiti vse, da bi dokazali, da smo sposobni sami skrbeti zase ter samostojno urejati in zadovoljevati lokalne potrebe. Naša želja je vrniti Mojstrani ime in položaj, kakršnega je že imela in kakršnega po našem mnenju zasluži«.

MOJSTRANA JE ZA SMUČIŠČE

Na podlagi predinvesticijske študije, za katero je že ministrstvo za okolje in prostor menilo, da ne vsebuje krajinskih in ekoloških vrednotenj predlaganega posega v območje narodnega parka, se z načrtom ureditve visokogorskih smučišč strinjajo, kot je navedeno v obrazložitvi, tudi planinsko, turistično in športno društvo, Gorska reševalna služba, Svet krajevne skupnosti in Pašna skupnost. Njihove želje temeljijo na nekaterih ugotovitvah: sistem Vrtaška planina bi bil edino pravo visokogorsko smučarsko središče v Republiki Sloveniji z lego med 1400 in 2077 metri nadmorske višine; snežne razmere so kljub prisojni legi idealne in računajo s 140 do 160 smučarskimi dnevi na leto; območje bi predstavljalo izhodišče za planinsko pohodništvo; smučarski center bi pomenil razmah turizma in rekreacijskih dejavnosti; itd.

Glavna ovira pri uresnitvi njihovega cilja je seveda dejstvo, da spada Vrtaška planina v osrednji del Triglavskega narodnega parka in je podvržena strogemu naravovarstvenemu režimu. Menijo, da njihov predlog sovпада z načrtovanim zmanjšanjem obsega osrednjega območja iz dosedanjih 35 tisoč hektarov na 15 tisoč hektarov in dodajajo: »Niso nam sicer znani kriteriji, po katerih so sestavljali zakon določali meje osrednjega območja, ugotavljamo pa, da je zakon s svojo določitvijo enormno velikega osrednjega območja in z rigoroznostjo, ki se odraža v skupno kar 46 prepovedih, odraz nekega časa in miselnosti, zato menimo, da je nekatera njegova določila potrebno spremeniti in prilagoditi bistveno spremenjenim razmeram.«

Dopisniki, preberite!

Občasne dopisnike prosimo, da v svojih poročilih z različnih dogodkov vedno napišejo, kdaj in kje se je dogajalo tisto, kar opisujejo. Večkrat namreč dobimo sestavek, iz katerega je mogoče razbrati le to, kam je šla neka planinska skupina, ne pa tudi, kdaj se je to zgodilo in za katero skupino je šlo, takšno poročilo pa je brez vsake vrednosti (razen kadar gre za reportažo, kjer čas dogajanja pogosto ni pomemben).

Prav tako prosimo, da nam pošiljate prispevke izključno natipkane na pisalni stroj ali natisnjene na računalniški tiskalnik (približno 30 vrstic na stran, ne več, da so možni morebitni popravki in navodila tiskarjem!), ker uredništvo nima delovnih moči, ki bi pretipkavale prispevke, niti denarja za morebitne take storitve.

Uredništvo

KRŠENJE MEDNARODNIH KONVENCIJ

Toda ni vse tako, kot pravijo tisti, ki bi radi na Vrtaški planini imeli smučarsko središče. V neposredni bližini planine oziroma v njenem neposrednem vplivnem območju je tudi pragozd, zavarovan leta 1980 kot gozdni rezervat Smrajka, ki je s parkovnega stališča zelo pomembna naravna znamenitost. Republika Slovenija je torej ta predel Julijskih Alp uradno varovala kot narodno bogastvo že takrat, ko naravovarstvena zavest še ni bila razvita. Sicer so glavne vrednosti Vrtaške planine naslednje: del Martuljkove skupine; prisotnost značilnih in dobro ohranjenih alpskih ekosistemov; obstoj ekosistemov z endemičnimi rastlinskimi vrstami; zavetišče redkih in ogroženih živalskih vrst (npr. velikega petelina in ruševca, stalna navzočnost planinskega orla); na obrobju planine izredno ohranjen pragozd; itd.

Načrtovano smučarsko središče Vrtaška planina bi imelo tudi po mnenju ministrstva za kulturo številne negativne vplive ter uničujoče posledice za ta erozijsko in biotopsko izjemno občutljiv predel gorskega sveta, saj je graditev smučišča take velikosti izjemno velik poseg v prostor, poleg tega pa je naravno gradivo, na katerem bi stale smučarske naprave, zelo krhljivo. Ne nazadnje je Slovenija podpisala tudi dve mednarodni konvenciji, ki ju zavezuje-

ta k ohranjanju narave. Prva je Alpska konvencija iz Salzburga (1990), ki zahteva dosledno omejevanje škodljivih posegov v alpskem prostoru in posebno skrb za ohranitev še nedotaknjenih predelov Alp, druga pa konvencija o biološki raznovrstnosti iz Rio de Janeira (1992), ki od držav podpisnic zahteva sprejem zakonskih in drugih instrumentov za preprečevanje izumiranja rastlinskih in živalskih vrst. Z ravnanjem, ki bi bilo v nasprotju z mednarodnimi obveznostmi, bi kršili ustavno načelo spoštovanja mednarodnih konvencij kot neposrednega zakonskega prava.

Če bo predlagatelj uspela sprememba mej Triglavskega narodnega parka in s tem gradnja smučišča, bo to pomenilo biološko in fizično uničenje enega od najlepših predelov Julijskih Alp, poleg tega pa bo imelo uničujoče posledice za Triglavski narodni park. S tem bodo postali možni posegi v najbolj varovana območja in bo to slab primer za drugod. Ne bo namreč nobenih zadržkov ali ovir več, ki bi preprečevale uničevanje najbolj ohranjenih naravnih predelov Slovenije. Odločanje o takem vprašanju ni le vprašanje dnevne politike v državnem zboru na način »ti boš glasoval zame, jaz pa zate«, temveč veliko več: gre za generacijsko vprašanje in odgovornost do naših otrok, vnukov in pravnukov, ki bodo podedovali tudi naše (ne)strokovne posege v naravo.

namesto komentarja

MOJA ZELENA PLANINA

Slovenci smo kar pogosto nagnjeni k temu, da sami sebi ne bi priznali dosežkov svoje pameti, razmišljanj in dela. Nismo pripravljeni v objektivne okvire širšega okolja postaviti svojega dela, ki ga je mogoče primerjati z delom sosedov, skromno hočemo ždeti na tej strani Alp, pa čeprav je sončna, in komajda komu povedati, da gremo v korak z marsikom.

Skupaj z evropsko akcijo zelenega turizma poteka akcija skromnosti v gorah: vsak naj v gore nosi s seboj spalno rjuho, zadovoljen naj bo v planinskih kočah z nekaj vrstami pijač in najpreprostejšo hrano, na močno obiskovanih gorskih poteh naj hodi izključno po gorskih poteh in naj ne dela bližnjic, zadovoljen naj bo s toliko elektrike, kolikor je dajejo sončne celice, v gorah naj se obnaša kot skromen obiskovalec in gost v okolju, kjer so stalni naseljenci gorsko rast-

linstvo in živalstvo, ki se mu je treba čim manj vsiljevati, vse odpadke naj vsakdo odnese s seboj v dolino, od koder jih je prinesel, iz gorskega sveta smemo odnesti le fotografije in spomine ter tam zgoraj pustiti le sledove svojih čevljev, pa še teh naj bi bilo čim manj.

Ali se slovenski gorniki vključujemo v akcije drugih alpskih dežel, da bi ohranili svoje gore neomadeževane, kjer takšne še so, in jim dali nekdanjo podobo, kjer smo jim v preteklosti dali premočan dolinski pečat? Mislimo, da za slovensko visokogorje to velik del velja: vse več je na planinskih kočah sončnih celic, ki so zamenjale dieselske agregate, vse več planincev nosi s seboj spalne rjuhe, v vse več kočah ni več dovoljeno kaditi, v vse več koč se vrača domačina in gostoljubna skromnost, vse več pravih planincev se obnaša tako, kot velewa častni kodeks, čeprav največja večina gorskih obiskovalcev tega dokumenta sploh ne pozna, pa tudi kričanja je v naših gorah vse manj.

Upati je mogoče, da se v naše gore za vse večne čase vrača okoljevarstvena zelena barva.

Marjan Raztresen